

5

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

τεύχος 2ο

Απριλιος — Ιουνιος 1991

Τριμηνιαία έκδοση

του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσηλευτριών-Νοσηλευτών Ελλάδος

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΙΑ»

ΕΣΔΝΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών -
Νοσηλευτών Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Αγιώτου-Δημοπούλου
Ε. Γουλιά
Α. Καλοκαιρινού
Β. Λανάρα
Μ. Μαλγαρινού
Α. Παπαδαντωνάκη
Ε. Πατηράκη
Α. Πορτοκαλάκη
Α. Ραγιά
Μ. Στέφα
Ε. Χαραλαμπίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοθεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κατεχακη & Αδριανείου 3 - 115 25 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 67 14 371 - 67 14 340
FAX: 67 15 015

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/-ές _____ 2000 δρχ.
Σπουδάστριες/-ές _____ 1000 δρχ.
Οργανισμοί - Εταιρείες -
Βιβλιοθήκες _____ 3500 δρχ.
Εξωτερικού _____ 35 \$
Τιμή τεύχους _____ 600 δρχ.
για σπουδαστές _____ 300 δρχ.

1. Η νοσηλευτική συμμετοχή στον εορτασμό των 50 χρόνων από το έπος 1940 - 1941. Σ. Παπαμικρούλη	87
2. Η δράσις των Ελληνίδων αδελφών κατά την περίοδο του Ελληνο-ιταλικού πολέμου. Μ. Ελευθερίου-Καραϊωσηφίδου	93
3. Η μεγάλη θυσία - Μια αδελφή του ΕΕΣ θυμάται. Μ. Τσάλλη	98
4. Αναμνήσεις από τον πόλεμον του 1940 - 41. Κ. Μήτσου	111
5. Οι Ελληνίδες αδελφές στον πόλεμο του 1940 - 41. Ε. Σπηλιοπούλου-Αναστασιάδου	115
6. Από τη ζωή μου ως αδελφής του ΕΕΣ. Χ.Π. Τραϊανού	121
7. Ο πρώτος άρρωστος μας ήταν τραυματίας. Μ. Ευσταθοπούλου	124
8. Μνήμη ιερή. Χ. Κωλέττη	127
9. Εκτίμηση ποιότητας νοσηλευτικής φροντίδας. Πρόκληση για τους νοσηλευτές. Χ.Δ. Πλατή	133
10. Σεμινάριο με θέμα: Πλαίσιο μετεκπαιδευτικού προγράμματος ογκολογικής νοσηλευτικής. Μ. Μαλγαρινού	140
11. Υγεία και ανάπτυξη στη δεκαετία του 1990. Η. Nakajima	143
12. Ωραιές πρωτοβουλίες. Ε. Γουλιά	146
13. Γιατροί χωρίς σύνορα - Η «πανανθρώπινη» νοσηλευτική. Μια πρώτη ενημέρωση	149

CONTENTS

1. Nursing Contribution to the Celebration of 50 years from the Epic War 1940 - 1941. S. Papamikrouli	87
2. The activities of Greek Nurses during the Greek-Italian War. M. Eleftheriou	93
3. The great sacrifice. A Nurse remembers. M. Tsali	98
4. Memories from the 1940 - 41 war. K. Mitsou	111
5. The Greek Nurses in the war of 1940 - 41. E. Anastasiadou	115
6. From my life as a Hellenic Red Cross Nurse. Ch. Traianou	121
7. My first patient was a wounded soldier. (Student Nurse during the war). M. Efstathopoulou	124
8. Sacred Memory. Ch. Koletti	127
9. Quality assurance of Nursing care a challenge for Nurses. Ch. Plati	133
10. Concesus Conference on core Curriculum for a Post-Basic course in Cancer Nursing. M. Malgarinou	140
11. Health and Development in the 1990s. H. Nakajima	143
12. Excellent Iniciatives. E. Goulia	146
13. Medicine with out frontiers - Global Nursing	149

Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΩΝ 50 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΟΣ 1940 – 1941

Σ. Παπαμικρούλη

Προέδρου Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων-Νοσηλευτριών-τών Ελλάδος

Περίληψη: Ο Εθνικός Σύνδεσμος Διπλωματούχων Νοσηλευτριών-τών Ελλάδος παρουσιάζει τη συμμετοχή του νοσηλευτικού κόσμου στην τιτάνια προσπάθεια του έθνους να αντιμετωπίσει επί εξάμηνο, με αφάνταστη γενναιότητα και ηρωισμό, δύο μεγάλες, εχθρικές τότε, δυνάμεις, την Ιταλία και τη Γερμανία, κατά τη διάρκεια του δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, με την ευκαιρία του εορτασμού των 50 χρόνων από την ένδοξη εκείνη περίοδο της νεώτερης ιστορίας της χώρας μας. Περιγράφεται η ατμόσφαιρα και το πνεύμα του ενδουσιασμού, της πίστewς, της ανδρείας και της αυταπαρνήσεως, με τα οποία πολέμησαν οι Έλληνες στρατιώτες στα αλβανικά βουνά, αλλά και οι Ελληνίδες αδελφές στο δικό τους πεδίο μάχης για την ανακούφιση και τη σωτηρία των γενναίων μαχητών. Δίδονται στατιστικά στοιχεία του αριθμού των αδελφών, διπλωματούχων και εθελοντριών ΕΕΣ, που επιστρατεύθηκαν τότε και εργάσθηκαν κάτω από τη σημαία του Ερυθρού Σταυρού και με την εμνευσμένη καθοδήγηση και το συντονισμό της μεγάλης Ελληνίδας αδελφής Αθηνάς Μεσολωρά. Γίνεται αναφορά στις 10 διπλωματούχες και εθελόντριες αδελφές του ΕΕΣ που προσέφεραν για την πατρίδα την υπέρτατη θυσία της ζωής τους και στην αναγνώριση της ελληνικής πολιτείας και του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού της προσφοράς και των θυσιών των αδελφών. Το άρθρο αυτό, οι ομιλίες της κ. Ελευθερίου και της κ. Κωλέττη και οι εκθέσεις που ακολουθούν προσφέρονται από το Σύνδεσμο ως οφειλόμενο χρέος στους νέους συναδέλφους και στους επιγενόμενους, αλλά και ως φόρος τιμής στις αδελφές εκείνες, που έγραψαν με τη ζωή τους μια ένδοξη σελίδα στην ιστορία της νοσηλευτικής της χώρας μας.

Πέρασαν πενήντα χρόνια από το γκρίζο εκείνο πρωινό της 28ης Οκτωβρίου 1940, όταν στον ανατριχιαστικό συριγμό της σειρήνας ξύπνησε το έθνος σύσσωμο, γεμάτο πίστη και ενδουσιασμό, και πετάχθηκε ολόρθη η ελληνική γυχή, ανδρειωμένη, πανώρια, ολοφώτεινη, στεφανωμένη με τις δάφνες του Μαραθώνα, της Σαλαμίνας, του '21.

Πόσες δύμισες, πόσες λαχτάρεις, πόσος πόνος και πόσος κόπος, αλλά και πόσος ενδουσιασμός, πόση αίσθηση μεγαλείου, πόση βαθιά ικανοποίηση από την εκτέλεση του καθήκοντος, πόση σεμνή υπερηφάνεια γιατί γεννηθήκαμε σε αυτή την όμορφη, τη γεμάτη δρύλους, ηρωισμό, αυτοθυσία και δόξα, ανεπανάληπτη ελληνική πατρίδα. Προσωπικά, αισθάνομαι βαθύτατη ευγνωμοσύνη στον πανάγαθο Θεό, γιατί μου χάρισε το προνόμιο να ζήσω την εποχή του Αλβανικού έπους. Να αισθανθώ τον παλμό και τη λεβεντιά, το μεγαλείο, τη δύναμη και την πίστη της ελληνικής γυχής και να δω με τα ίδια μου τα μάτια το γένος μας σε μια από τις λαμπρότερες ώρες του.

Το έθνος ολόκληρο ήταν μια γυχή και όλοι οι Έλληνες ένας άνθρωπος, όλος προσφορά στην Πατρίδα, είτε αγωνιζόταν στην πρώτη γραμμή με τη λόγχη στο χέρι είτε στο τελευταίο χωριό, πλέκοντας τις κάλτσες και τα γάντια του στρατιώτη.

Η ηρωική γενιά του '40 δέχθηκε πρόθυμα το παράγγελμα του Σολωμού, έκλεισε στην γυχή της την Ελλάδα και ένωσε έτσι κάθε είδους μεγαλείο.

Άκουσε ακόμη το λόγο του πρεσβύτευ Κωστή Παλαμά και πήρε το μήνυμά του και μέθυσε «από το αδάνατο κρασί του εικοσιένα».

Η μικρή μας πατρίδα έλαμψε άλλη μία φορά στο στερέωμα της οικουμένης, άστρο λαμπρό, φωτεινό μετέωρο και έδωσε ελπίδα και δάρρος και απαντοχή στους λαούς που βογγούσαν κάτω από το ζυγό της σκλαβιάς ή αγωνίζονταν τον έσχατο αγώνα για την ελευθερία τους, αλλά και σε όλους τους άλλους λαούς που μουδιασμένοι από το φόβο, καθηλωμένοι από την απειλή, περίμεναν τη σειρά τους. Ο δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος είχε ρίξει τη μελανή σκιά του πάνω σε όλη τη γη.

Το μικρό σε μέγεθος, αλλά παμμέγιστο σε ήθος και πνεύμα, ελληνικό έθνος, έκανε την ανθρωπότητα να παρακολουθεί το γιγάντιο αγώνα του με κομμένη την ανάσα. Ο ηρωισμός των Ελλήνων που πολεμούσαν στα χιονισμένα αλβανικά βουνά, χωρίς μηχανικά μέσα, χωρίς αρκετά πολεμοφόδια, με λιγοστά ακόμη και τα στοιχειώδη είδη διατροφής και ενδυμασίας, λίγοι απέναντι σε πολλούς, όπως συνέβη πάντοτε στην ένδοξη ιστορία μας.

Νίκησαν οι Έλληνες, μόνο με τη φλόγα της γυχής, την ασάλευτη πίστη στο Θεό, την αμετάθετη ελπίδα στην υπέρμαχο στρατηγό, την Παναγία μας, και την αφοσίωση στη γλυκιά πατρίδα που κινδύνευε. Κράτησαν πάνω από πέντε ολόκληρους μήνες τον εχθρό έξω από τα σύνορά μας και τον εκδίωξαν από τις οχυρωμένες θέσεις του και ελευθέρωσαν εδάφη πατρογονικά και Έλληνες σκλάβους αδελφούς που, παρά τις τόσες δυσίες μας, χάρη στις πολιτικές σκοπιμότητες των τρανών της γης δεν γεύθηκαν ακόμη το δειό δώρο της ελευθερίας. Νικήσαμε και στα οχυρά του Ρούπελ, ακόμη και όταν ο στρατός μας υποχώρησε μπρος στη σιδηρόφρακτη πολεμική υπεροπλία των Γερμανών, αφού τον κρατήσαμε, και αυτόν τον εχθρό έξω από τα σύνορά μας από τις 6 ως τις 20 Απριλίου που υπεγράφη η ανακωχή· δεκαπέντε ολόκληρες ημέρες, όταν στρατοί δυνατοί μεγάλων χωρών δεν άντεξαν 24 ώρες.

Πέρυσι και φέτος, που γιορτάζουμε τα 50 χρόνια από το έπος εκείνο, το μεγαλειώδες, ας θυμηθούμε οι μεγάλοι και ας μάθουν οι νέοι πως η ζωή καταξιώνεται και ο άνθρωπος ολοκληρώνεται, μόνον όταν πιστεύει σε ιδιανικά και μάχεται γι' αυτά, φυλάγοντας Θερμοπύλες. Όταν πιστεύει στο Θεό και αγαπά την πατρίδα και εναρμονίζει τη σκέψη του με το χρέος της πορείας προς το καθήκον στις μικρές και μεγάλες ώρες της καθημερινής ζωής και δράσεως.

Σήμερα, στο πενιχρό από αξίες παρόν, είναι ανάγκη να αναβαπτισθούμε στο πνεύμα του έπους του 1940 – 1941 – πηγή υπερηφάνειας για το έθνος μας, δόξας και τιμής για τη φυλή μας – και να πορευθούμε αταλάντευτοι στο δρόμο της ευθύνης και της αφοσίωσης στο καθήκον, συνεπείς στις επιταγές της ιστορίας μας, όπως έχουμε χρέος. Και όπως αυτό είναι απαραίτητο για όλους τους Έλληνες, ιδιαίτερα στη σημερινή, αλλοπρόσαλλη, βαβελική εποχή μας, είναι και για μας τις νοσηλεύτριες και τους νοσηλευτές της χώρας μας, όπου και αν βρίσκονται, όπου και αν εργάζονται στο δύσκολο έργο τους ή προσφέρουν εδελοντικά τις καλές τους υπηρεσίες στο συνάνθρωπο που χρειάζεται τη βοήθειά τους και ζητά την αγάπη τους. Να βαδίσουμε και μεις στο δρόμο του χρέους και του καθήκοντος, ν' ανηφορίσουμε, πέτρα την πέτρα, μαζί με τις γυναίκες της Πίνδου, να κοπιάσουμε και να ξαγρυπνήσουμε μαζί με τις «αδελφές», διπλωματούχες και εδελόντριες, που έγγραψαν τις δικές τους ένδοξες σελίδες στην ιστορία του έπους του 1940 – 1941.

Περί τις 3000 αδελφές επιστρατεύθηκαν τότε, διπλωματούχες, βοηθοί νοσοκόμοι και εδελόντριες, όπως προκύπτει από τα Αρχεία του ΕΕΣ. 215 διπλωματούχες Σχολής ΕΕΣ και 26 πτυχιούχοι σχολής μονοετούς φοιτήσεως του ΕΕΣ, 48 διπλωματούχοι άλλων σχολών, ήτοι της Σχολής Νοσοκόμων του «Ευαγγελισμού» και της Σχολής Μαιών του Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ηλιάδη» και 2595 εδελόντριες αδελφές του ΕΕΣ Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων και άλλων επαρχιακών τμημάτων. Ο μικρός αυτός στρατός, μαζί με τις μόνιμες πρακτικές αδελφές του Στρατού, νοσήλευσε 55000 τραυματίες και ασθενείς στρατιώτες κατά τη διάρκεια των έξι μηνών του πολέμου σε 58 στρατιωτικά νοσοκομεία, πολυάριθμους υγειονομικούς σταθμούς, ορεινά χειρουργεία μετώπου, νοσοκομεία εκστρατείας και νοσοκομεία διακομιδής, εννέα υγειονομικούς σιδηροδρομικούς συρμούς, τέσσερα πλωτά νοσοκομεία, κέντρα διαλογής και διακομιδής τραυματιών, σταθμούς πρώτων βοηθειών και παθητικής αεραμύνης και άλλους υγειονομικούς σχηματισμούς του στρατεύματος, όπως γωνίες του τραυματίου, στρατόπεδα αιχμαλώτων κ.λπ. Την τεράστια ευθύνη της προετοιμασίας του σχεδίου επιστρατεύσεως, αλλά και της εφαρμογής του, είχε η αείμνηστη μεγάλη αδελφή του ΕΕΣ Αθηνά Μεσολωρά. Η μεγάλη αυτή ελληνική νοσηλευτική φυσιογνωμία έδωσε στον πόλεμο αυτόν όλο το εύρος και το ύψος των ικανοτήτων της. Εργάσθηκε υπεράνθρωπα, τοποθετούσα και μεταδέτουσα τις αδελφές διά του τμήματος στρατιάς Ηπείρου, σύμφωνα με τις παρουσιαζόμενες ανάγκες. Επόπτευε και συντόνιζε αυτοπροσώπως την εργασία των αδελφών, κυρίως των νοσοκομείων των πρόσω, και είχε τη γενική ευθύνη για το νοσηλευτικό προσωπικό της υγειονομικής υπηρεσίας του στρατεύματος. Η συμβολή της στην επιτυχή αντιμετώπιση της περιδάλγεως των ηρωικών τραυματιών του ένδοξου Αλβανικού έπους υπήρξε καταπληκτική και η προσφορά της στο έθνος και την πατρίδα ανυπέρβλητη.

Παράλληλα με τις αδελφές που εργάσθηκαν με την ευθύνη του Ερυθρού Σταυρού σε στρατιωτικές υγειονομικές υπηρεσίες, πολύτιμη ήταν και η συμβολή όλων των αδελφών που εργάσθηκαν στα πολιτικά νοσοκομεία, σε πολλά από τα οποία σε ειδικές πτέρυγες νοσηλεύθηκαν τραυματίες και ασθενείς στρατιώτες.

Όλος αυτός ο νοσηλευτικός κόσμος – όπως και κάθε Έλληνας κατά την περίοδο αυτή – εργάσθηκε με αυταπάρνηση, αφοσίωση στο καθήκον, ζήλο και ενθουσιασμό, συμβάλλοντας έτσι στον κοινό αγώνα, μέσα σε ατμόσφαιρα εθνικής ομοθυμίας και αγάπης, που ήταν μετά την πίστη, την ανδρεία και τη γενναιότητα η πιο χαρακτηριστική αρετή του λαού μας στις δύσκολες εκείνες ώρες του πολέμου.

Αν η εργασία του νοσηλευτικού προσωπικού είναι τόσο δύσκολη και τόσο απαιτητική σε δυνάμεις, χρόνο και μέσα στους ήσυχους καιρούς, ο καθένας μπορεί να φαντασθεί τι ηρωισμός χρειαζόταν, για να καλυφθούν οι νοσηλευτικές ανάγκες πολιτών και στρατεύματος σε περίοδο πολέμου, κάτω από την απειλή των βομβαρδισμών, σε χώρους ακατάλληλους για νοσηλεία ασθενών και τραυματιών και με ελάχιστα μέσα.

Έζησα και εγώ την πολεμική ατμόσφαιρα των νοσοκομείων μας τότε, από την ασήμαντη δέση της δόκιμης εδελόντριας αδελφής του ΕΕΣ, σε ένα νοσοκομείο των μετόπισθεν που νοσήλευε κυρίως Ιταλούς αιχμαλώτους. Ευχαριστώ το Θεό για το προνόμιο που μου έδωσε στις δύσκολες, αλλά και τόσο μεγάλες ώρες της σύγχρονης ιστορίας μας. Γεύθηκα τον κόπο και το μόχθο, αλλά και τη χαρά και

την τιμή να προσδέσω και εγώ τις μικρές μου δυνάμεις στον πιάνιο αγώνα του έθνους για τα όσια και τα ιερά της φυλής μας.

✓ (Πολλά μέλη του Συνδέσμου μας οπωσδήποτε διαθέτουν πλούσιες εμπειρίες από την ανεπανάληπτη αυτή εποχή και είναι χρέος μας των μεγαλύτερων να μοιρασθούμε με τις νεώτερες συναδέλφους αυτές τις εμπειρίες. Για να γνωρίσουν οι νεώτεροι συνάδελφοι όχι τα άγυχα στατιστικά στοιχεία της «Συμβολής των νοσηλευτών στο έπος του 1940 – 41», αλλά κυρίως να αναβαπτισθούν στο πνεύμα του χρέους, της δυσίας, του ενδουσιασμού, της ανδρείας και της αυταπαρνήσεως, που είναι στοιχεία της εργασίας μας για όλες τις εποχές και κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες.

Δημοσιεύουμε στο τεύχος αυτό την ομιλία της κ. Μαρίας Ελευθερίου-Καραϊωσηφίδου στην Ιατρική Εταιρεία, το Νοέμβριο του 1945, και της κ. Χ. Κωλέπτη στον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου 1990 στο Πολεμικό Μουσείο. Δημοσιεύουμε ακόμη εκδόσεις αδελφών που εργάσθηκαν στον πόλεμο ως διπλωματούχες ή ως εδελόντριες είτε και ως σπουδάστριες.

Οι εκδόσεις αυτές γράφτηκαν το 1963 μετά από εγκύκλιο του αείμνηστου Κωνσταντίνου Γεωργακοπούλου, προέδρου τότε του ΕΕΣ, προς τις αδελφές που εργάσθηκαν κάτω από τη σημαία του ΕΕΣ από το 1940 ως το 1949 στις πολεμικές περιπέτειες του έθνους και τη φρικτή Κατοχή. Ακόμη και σε αυτές που πήραν μέρος στις αποστολές στα σεισμόπληκτα νησιά κατά τη δεκαετία του 1960.

Η έκδοση της μαθήτριας γράφτηκε αμέσως μετά τον πόλεμο στη Σχολή του ΕΕΣ, όταν η κ. Ελευθερίου, διδάσκουσα τότε της Σχολής ζήτησε από όλες τις μαθήτριες να γράψουν έκδοση πάνω στο θέμα «Ο πρώτος μου άρρωστος ήταν τραυματίας».

Στην εγκύκλιο του Κ. Γεωργακοπούλου, πολλές αδελφές ανταποκρίθηκαν και οι εκδόσεις αυτές φυλάγονται στα αρχεία της Διευθύνσεως Νοσηλευτικής του ΕΕΣ. Από πέρυσι, γίνεται προσπάθεια, αποσπάσματα των εκδόσεων αυτών που αφορούν το έπος του 1940 – 41 να δημοσιευθούν σε αναμνηστικό τόμο για τα 50 χρόνια από τη δοξασμένη εκείνη περίοδο της ιστορίας του έθνους μας.

Στο τεύχος αυτό του περιοδικού μας δημοσιεύουμε επιλογή από αυτές τις εκδόσεις, με ελάχιστες περικοπές, ως οφειλόμενο χρέος στους νέους συναδέλφους και σε αυτούς που θα 'ρθουν στο έργο μας μελλοντικά, αλλά και ως φόρο τιμής στις αδελφές που έγραψαν με τη ζωή τους μία ένδοξη σελίδα στη νοσηλευτική ιστορία του τόπου μας.

Βέβαια, οι αναγνωρίσεις δεν έλειψαν από το στράτευμα, Τιμητική ημερήσια διαταγή του τότε αρχιστρατήγου Αλέξανδρου Παπάγου και από την πνευματική ηγεσία της χώρας, Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών, μαζί με πολλές άλλες τιμητικές διακρίσεις και αναγνωρίσεις της μεγάλης συμβολής των αδελφών – διπλωματούχων και εδελοντριών.

Οι διπλωματούχες είχαν την ευθύνη της νοσηλείας μαζί με τις παλαίμαχες εδελόντριες της διетуής Σχολής Επικούρων Αδελφών ΕΕΣ, που ιδρύθηκε το 1914 και που θεωρούνταν διπλωματούχες, εφόσον σε αυτές δόθηκε με νόμο του κράτους η πρώτη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος νοσοκόμου.

Όμως, τι θα μπορούσε αλήθεια να επιτευχθεί χωρίς το πλήθος των εδελοντριών που εργάσθηκαν κοντά στις διπλωματούχες με αίσθημα ευθύνης, ζήλο, ενθουσιασμό και επάρκεια;

Μνημεία και προτομές στήθηκαν σε πολλά μέρη της πατρίδας μας προς τιμήν των αδελφών. Στα Γιάννενα, γι' αυτές που έπεσαν εκεί, στο Ρέθυμνο Κρήτης για την Καλλιόπη Γιουλούντα, στον Πύργο Ηλείας για την Ελένη Μητροπούλου και αλλού. Το πιο αντιπροσωπευτικό όμως μνημείο για όλες τις αδελφές είναι εκείνο που έστησε ο ΕΕΣ στον περίβολο του Νοσοκομείου του στην Αθήνα, το 1983, με την ευκαιρία του εορτασμού των 60 χρόνων από την ίδρυση του Σώματος Αδελφών και της Σχολής Νοσοκόμων και Επισκεπτριών.

Το μνημείο φιλοτέχνησε ο διακεκριμένος γλύπτης Νίκος Περαντινός. Έγινε με χρήματα που συνέλεξαν οι αδελφές του ΕΕΣ εις μνήμην του Προέδρου ΕΕΣ Κωνσταντίνου Γεωργακοπούλου, ο οποίος τόσο πολύ πίστευε στην αξία του νοσηλευτικού έργου και τιμούσε και αναγνώριζε πάντοτε την προσφορά των αδελφών.

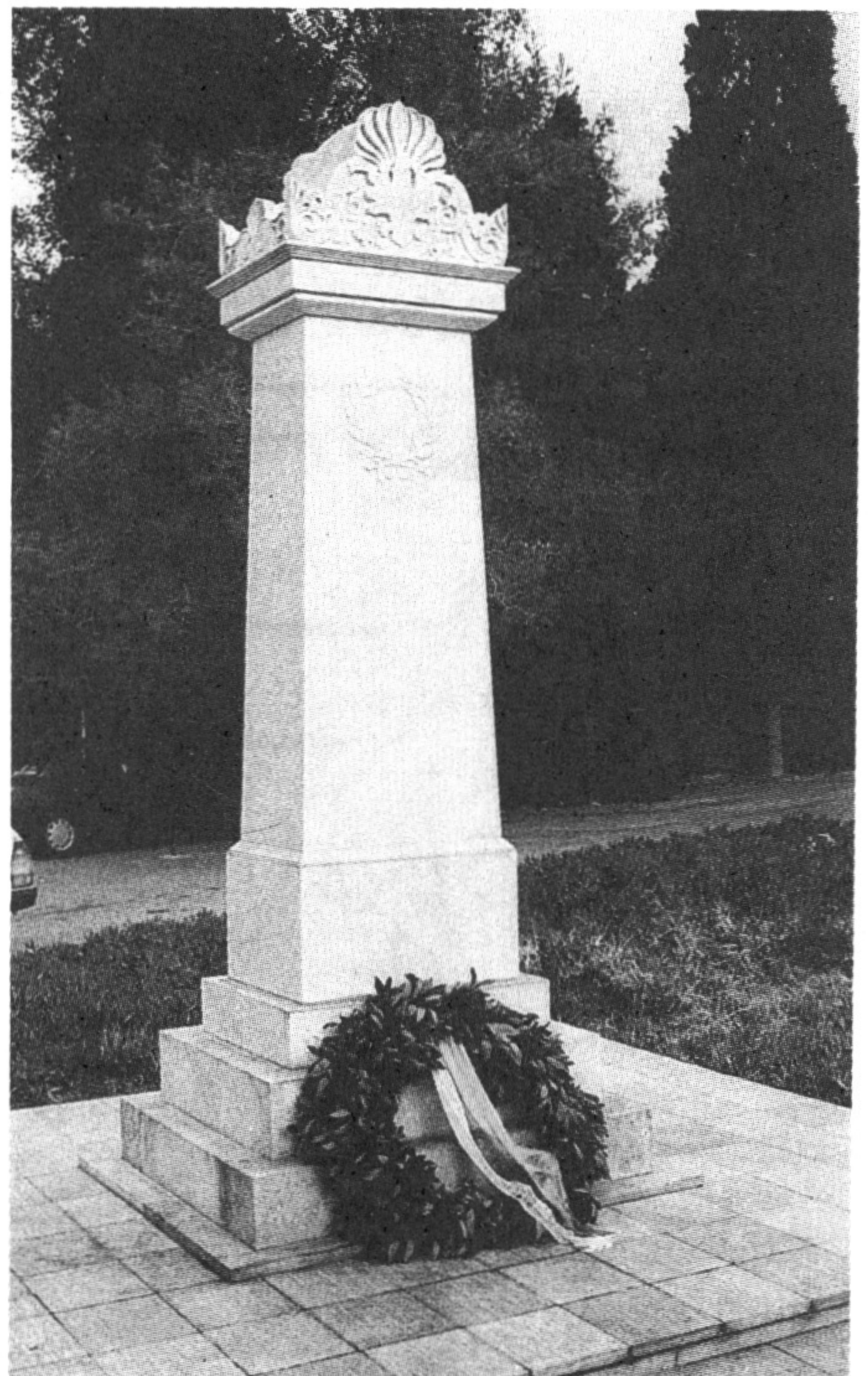
Αφιερώθηκε το μνημείο αυτό «Εις μνήμην αιωνίαν των αδελφών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, αι οποίαι έπεσαν διά την πατρίδα ή ανάλωσαν την ζωήν των με αγάπην και αυταπάρνησιν εις την υπηρεσίαν του ανδρώπου».

Το μνημείο έχει μορφή επιτύμβιας στήλης, από άσπρο πεντελικό μάρμαρο, και στην πρόσογή του είναι σκαλισμένο ένα επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου:

ΕΥΚΛΕΗΣ ΜΕΝ Α ΤΥΧΑ,
ΚΑΛΟΣ Δ' Ο ΠΟΤΜΟΣ,
ΒΩΜΟΣ Δ' Ο ΤΑΦΟΣ,
ΠΡΟ ΓΟΩΝ ΔΕ ΜΝΑΣΤΙΣ,
Ο Δ' ΟΙΚΤΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ.

Και η απόδοση του επιγράμματος στην απλοελληνική γλώσσα:

ΕΝΔΟΞΗ ΜΕΝ Η ΤΥΧΗ,
Ο ΔΕ ΘΑΝΑΤΟΣ ΩΡΑΙΟΣ,
ΒΩΜΟΣ ΔΕ Ο ΤΑΦΟΣ,
ΑΝΤΙ ΘΡΗΝΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΑΡΜΟΖΕΙ,
ΚΑΙ Ο ΟΙΚΤΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ.

Abstract: Papamicrouli S. Nursing contribution to the celebration of 50 years from the Epic War 1940 – 1941.

The Hellenic National Graduate Nurses Association presents the participation of the Greek nurses to the titanic effort of the nation to confront – for six months – two great military – then enemy – forces, of Italy and Germany, with inconceivable bravery and heroism, on the occasion of the fiftieth anniversary from the glorious period of the recent history of our country. The atmosphere and the spirit of enthusiasm and dedication is described, as well as the faith, the bravery and the self abnegation with which the Greek soldiers fought in the Albanian mountains and the Greek nurses in their own battle field, in the health care Army establishments for the treatment and relief of the brave wounded and sick warriors. Statistical data are given, concerning the numbers of graduate and volunteer nurses, who were mobilized at that time by the Army, under the flag and the responsibility of the Hellenic Red Cross, with the guidance and the co-ordination of a great Greek nurse, the late Athena Messolora, a leading figure of history of nursing in Greece. The ten, graduate and volunteer, Red Cross nurses who offered the highest sacrifice of their life for our country during this war are mentioned. Reference is also made to the recognition and appreciative acknowledgements for the great contribution, the devoted services and the sacrifices the Greek nurses rendered to their country, by the Army, the Academy of Athens, the Hellenic Red Cross and the International Committee of Red Cross as well as the Greek society. This article, the speeches of Mrs. M. Eleftheriou and Mrs. Chr. Koletti and also the selected reports of graduate and volunteer nurses, on their war experiences, which follow, are offered by the Association to the younger generations of nurses and to those who will come after them, as a greatly indebted obligation. At the same time all this material is presented, as a tribute of deep gratitude, to those heroic nurses who wrote with their generous hearts and their heroic lives a glorious page in the history of nursing of our country.
